

Posudek oponenta diplomové práce

Klára Koliášová:

Vliv latiny na severogermánské jazyky

s důrazem na norštinu

ÚGS FFUK 2012

A) Téma

Cílem práce je prozkoumat souhrný vliv latiny na severogermánské jazyky s výjimkou faerštiny. Jedná se tedy o téma poměrně široké. Diplomantka ho nijak nezužuje ani geograficky, ani diachronicky a ve své práci se zabývá vlivem latiny od prehistorických dob až do doby moderní. Do úvahy přitom bere jak vliv přímý, tak vliv zprostředkovaný, ať už germánskými (stará angličtina, německé dialekty) či negermánskými (francouzština) jazyky. Cíl postihnout latinské vlivy ve Skandinávii v podobné šíři je jistě lákavý, otázkou ale je, zda lze problém podobného rozsahu v rozsahu diplomové práce být i jen popsat, nemluvě už o jeho kritickém zhodnocení a vlastním badatelském přínosu.

V praxi je tak ve skutečnosti popsáno jen několik málo dílčích oblastí problému a to ještě bez vzájemných souvislostí, což dodává praxi poněkud fragmentární formu. Tak je na s. 47-8 výčet severských předpon a přípon latinského původu aniž by bylo naznačeno, kdy do severských jazyků pronikly. Na s. 48-50 následuje výčet nepravidelností ve skloňování slov latinského původu v současných skandinávských jazycích, na niž na s. 50 navazuje popis tendencí při tvorbě paradigmat u slov latinského původu v současných dánských jazykových učebnicích a na s. 52-3 užití slov latinského původu u Ludviga Holberga. Množství materiálů navíc vede k tomu, že jednotlivé problémy nejsou dostatečně zpracovány, spíše jen krátce odreferovány. Zde by jistě méně znamenalo více.

B) Obsahová stránka práce

Po krátkém vymezení tématu diplomantka popisuje antické kontakty Skandinávie s římským světem (1), postup christianizace Skandinávie (2), organizaci církve v jednotlivých skandinávských jazycích v předreformační době (3). Krátce zmiňuje předreformační náboženskou a odbornou literaturu a situaci latiny v oblasti listinných pramenů (4). Následuje popis přejaté slovní zásoby (5) a popis latinských vlivů na morfologii a syntaxi (6). Závěr práce tvoří přehled slov převzatých prostřednictvím jiných jazyků (7) a krátký závěr, v němž diplomantka shrnuje své výsledky a uzavírá tvrzením, že "z dnešního pohledu je tedy jediný příspěvek latiny skandinávským jazykům rozšíření odborné terminologie" (s. 57).

Práce velmi ilustrativně a přehledně popisuje společenskou situaci a sociální struktury, jež mohly ovlivnit působení latiny na skandinávské jazyky. Pasáže věnované např. popisu christianizace Skandinávie či praxi královských kanceláří patří k nejvydařenějším v celé práci a

lze je chápat jako dobrý základ k vlastnímu bádání.

Jak ale bylo již výše naznačeno, šíře tématu k k podrobnějšímu bádání příliš možností nedává. Jedinou vlastní analýzu tak představuje statistika latinských a vernakulárních listin ve sbírce *Diplomataria Norvegica* (s. 37-40). Ta je velmi precizní a diplomantka z ní vyvozuje jasné závěry. Bohužel, řadu ostatních oddílů tvoří pouhé výčty přejetých slov a jazykových jevů (viz. např. 40-51) většinou navíc převzaté z existujících vědeckých publikací. Práce tak má spíše přehledový než striktně vědecký charakter.

I z hlediska zpracování lze tedy jen želeť, že si diplomantka pro svou práci nezvolila užší a přehlednější téma, které by tak měla možnost zpracovat podrobněji. Kupř. role latiny v runových památkách (epigrafických, knižních či obojí) by byla pro diplomovou práci tématem jistě dostačujícím a snáze zpracovatelným.

C) Formální stránka práce

Po formální stránce bohužel předloženou práci nelze klást za vzor. Použitá literatura je poměrně chudá, chybí řada prací, které mohly být s úspěchem použity.¹ Způsob odkazování též není ideální² a zarážející je užívání přednášek z regulérní výuky jako prameny (viz např. s. 15, 16, 24): pedagogů se jistě bylo možno optat, odkud své informace čerpají a citovat přímo sekundární literaturu.

Ani práce s prameny neodpovídá vědeckým standardům. V bibliografii nejsou prameny odděleny od sekundární literatury, následkem čehož dochází k některým bizarním kombinacím: kupř. brémský mnich a teolog jedenáctého století, označovaný jako Adam z Brém, figuruje v bibliografii pod jménem "Brémský, Adam". Prameny jsou citovány z druhé ruky v nesjednocené podobě např. runové nápisy na s. 23-4 jsou uváděny tu metricky, tu nemetricky, jejich sigla občas uvedena jsou, občas nejsou. Při přepisu pramenů jsou časté ortografické chyby, např. *ópoli* místo *ópoli*, *jøluns* místo *joluns* (s. 24). Vyskytují se též chyby při přepisu do češtiny, např. "den Tira" místo "den Týa" (s. 44).

I věcné chyby nalézáme ve značné míře, viz např. tvrzení, že ssev. *ketill* označuje "dobytek" (s. 10),³ údaj, že runové písmo začalo být ve Skandinávii používáno ve 4. st.,⁴ či názor, že gramotnost v předkřesťanské Skandinávii byla nižší než v křesťanské Evropě téže

1. Kupř. de Vriesův *Altnordisches etymologische Wörterbuch* (Leiden: E.J.Brill, 1962), obsahující precizní diskusi přejímání z a do staré severštiny ve staroseverském období. Kapitólám o přejímání církevních výrazů by jistě nampovla Kahleho *Die Altnordische Sprache Im Dienste Des Christentums* (Berlin: Mayer & Müller, 1890) či Walterovo, *Lexikalisches Lehngut im Altwestnordischen (Abhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Philologisch-historische Klasse, Bd. 66, Heft 2. Berlin: Akademie-Verlag, 1976)* atd.

2. Viz odkazy typu "Paludan, in: Busck" (např. s. 13), u nichž není vlastní studie (zde Paludanova) uvedena v seznamu literatury. Příležitostně chybí v literatuře i celá díla (Ástad na s. 52) či jsou zde uvedena chybně. Viz např. Bandle, Olav. *The Nordic Languages*. London: De Gruyter, 2002 (s. 59), správně by mělo být Bandle, Oskar. *The Nordic Languages*. Berlin - New York: De Gruyter, 2002.

3. Nakolik vím, žádný ssev. slovník takový význam neuvádí.

4. Norské nápisy z Øvre Stabu bývají datovány na počátek či do poloviny 2. st.

doby.⁵ Na řadě míst hyzdí práci terminologické nepřesnosti, ve středověkém kontextu lze např. sotva mluvit o **britských** misionářích (s. 12).

D) Celkové hodnocení

Práce jasně formuluje svůj cíl, souhrně popisuje pozadí latinských vlivů na severské jazyky, uvádí řadu zajímavých informací a v závěru je shrnuje. Analýza, tam kde je prováděna, je jasná a přesvědčivá. Volba jednotlivých témat je však značně zlomková, na řadě míst hlubší analýzu postrádáme a vlastní badatelský vklad je v práci zastoupen velmi nerovnoměrně. Práce též obsahuje řadu formálních nedostatků. Vzhledem k nevyrovnané kvalitě práce ji tedy *navrhuji přijmout k obhajobě a hodnotit jako dobrou.*

PhDr. Jiří Starý, Ph.D.
Ústav germánských studií FF UK

---

5. Současné bádání se kloní ke zcela opačnému názoru, totiž že stála poměrně vysoko nad ní (viz např. Meijer, Jan, Literacy in the Viking Age, in: *Blandade Runstudier*, Uppsala: Uppsala Universitet, 1997, s. 83-110).